

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Vår dato:

02.10.2024

Vår referanse

2023/6459

Deres dato:

27.05.2023

Deres referanse

2023/00654 – Svartnes
havn planID
56342023001

Vardø kommune
Postboks 292
9951 VARDØ

Telefonnummer til saksbehandler

Iris Jæger, 77642073

Samordnet høringsuttalelse til detaljregulering for Svartnes Havn - Vardø kommune - Várggaid gielda - planID 54042023001

Vi viser til deres oversendelse datert 27.5.2024. Saken har opprinnelig høringsfrist 30.8.2024. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har fått forlenga frist til 02.10.2024.

Formålet med planen er ifølge planbeskrivelsen «å gi rammer for etablering av et attraktivt og fremtidsrettet næringsareal for utbygging av fiskeri- og servicerelevante virksomheter».

Planarbeidet ble meldt oppstart i 2023, og i brev datert 31.8.2023 gav Statsforvalteren innspill til oppstartsvarelet med tilhørende planprogram. Vi gav også uttalelse til varsel om utvidet planområde i brev datert 17.1.2023.

Statsforvalteren har ansvaret for å samordne uttalelser med innsigelse fra regionale statsetater i Troms og Finnmark. Statsforvalteren kan på gitte vilkår avskjære eventuelle innsigelser. For merknader og planfaglige kommentarer fra øvrige regionale statsetater viser vi til deres høringsbrev.

AVINOR og Statsforvalteren i Troms og Finnmark fremmer innsigelse til planforslaget.

Statsforvalteren finner ikke grunnlag for å avskjære noen innsigelser. Innsigelsene er nærmere beskrevet under.

AVINOR INNSIGELSE

E-postadresse:
sftfpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Postboks 700
9815 Vadsø

Besøksadresse:
Strandvegen 13, Tromsø
Damsveien 1, Vadsø

Telefon: 78 95 03 00
www.statsforvalteren.no/tf

Org.nr. 967 311 014

AVINOR fremmer med bakgrunn i hensynet til flysikkerhet innsigelse til tre punkter i planforslaget. For utfyllende begrunnelse til innsigelsene viser vi til brev fra AVINOR datert 16.8.2024.

- Bestemmelsen pkt. 2.5.4
Bestemmelsen må korrigeres/omformuleres med hensyn til farlig eller villedende belysning ved Vardø lufthavn
- Krav om bestemmelse knyttet til utarbeidelse av risikoanalyse med hensyn til forebyggende tiltak mot birdstrike.
- Krav om bestemmelse knyttet til varslingsprosedyrer i forbindelse med sprengningsarbeider.

STATSFORVALTEREN I TROMS OG FINNMARK UTTALELSE MED INNSIGELSE

Forslaget til detaljreguleringsplan for Svartnes havn legger opp til etablering av næringsareal for foredling og service knyttet til fiskeri- og havbruksnæring. Planen åpner også for utvidelse av kai og utdyping av seilingsled. Målsettingen til kommunen er å utvikle Svartnes havn til å bli et nytt fiskeri- og logistikk-knutepunkt i Nord Norge.

Gjeldende plan for området er områderegulering for Svartnes, Bussesundet og del av Vardø øy. Denne ble vedtatt 31.03.2011 og legger blant annet til rette for kombinert formål kai og industri. I planprosessen skal deler av denne planen oppheves. Det er i liten grad realisert utbygging i tråd med gjeldende plan og utbyggingen er konsentrert om den sør-vestre delen av planområdet. Som det også kommer frem av planforslaget har det gått 12 år siden områdereguleringen ble vedtatt, og det stilles nye krav til konsekvensutredningsmetodikk og utredning av miljørelaterte tema siden utarbeidelse og vedtak av forrige plan.

Statsforvalteren mener det er en godt gjennomarbeidet plan som er sendt ut på høring. De ulike konsekvensutredningene og temarapportene gir et godt grunnlag for å vurdere virkningene av planforslaget. Vi vil også trekke frem vurderingen etter vannforskriften som er svært grundig og godt gjennomarbeidet. Videre ser vi at anbefalinger om avbøtende tiltak fra konsekvensutredningene i hovedsak er fulgt opp i bestemmelser og plankart.

Alternativer

Det er gjennom arbeidet med planen utarbeidet 3 forslag til utbyggingsalternativer. Alternativ 1 og 2 lå til grunn i starten av arbeidet med planen og planprogrammet. Alternativ 3 har kommet til i forbindelse med arbeidet med fagutredningene knyttet til naturmangfold. Videre ble det også klart gjennom planprosessen at alternativ 1 og 2 har relativt store masseoverskudd, som igjen slår ut negativt i forbindelse med vurdering av klimagassutslipp. Alternativ 3 har vesentlig bedre massebalanse enn alternativ 1 og 2. Jf. *Konsekvensutredning for naturmangfold* er det ut fra hensynet til naturmangfold «kun alternativ 3 som vurderes å kunne bevare noe av de store naturverdiene som er å finne i Svartnesbukta», men alternativet vil likevel medføre betydelig negativ effekt på naturverdiene. Det er alternativ 3 som er lagt til grunn for planforslaget.

Statsforvalteren mener det kan være rom for noe utbygging ut over eksisterende bebyggelse, men ikke i det omfang og med plasseringen planforslaget (alternativ 3) legger opp til.

Sett i lys av de store naturverdiene og konsekvensene en utbygging som ønsket i alternativ 3 vil føre til, vil det være naturlig å etterlyse ytterligere vurderinger knyttet til alternative plasseringer og

muligheter for utbedringer av havn i Vardø, jf. planbeskrivelsens kapittel 5.12. I planbeskrivelsen omtales alternative plasseringer helt kort.

Naturmangfold **Innsigelse**

Statsforvalteren fremmer innsigelse til planforslaget fordi den foreslåtte planen med stor sannsynlighet vil få store negative konsekvenser for regionalt og nasjonalt viktig naturmangfold. Særlig for sjøfuglarter som holder til i Hornøya og Reinøya naturreservat, fuglearter som benytter strand- og bløtbunnsområdene på vestsiden av havnebassenget samt deltaområdet ved Storelva. En stor andel av de registrerte fuglene som benytter disse områdene er truet.

For å ivareta den økosystemfunksjonen Svartnes havn har for fugl, og unngå tap av naturmangfold mener vi det må gjøres forholdsvis store endringer i planforslaget og bestemmelsene. Dette gjelder spesielt utfyllings- og næringsarealer knyttet til den nordlige moloen med tilhørende mudringsområde, og utfyllings- og næringsarealer sør for Storelvosen med tilhørende mudringsområde. Her vil tiltak og aktiviteter på samtlige sider av deltaet ved Storelva, bløtbunnsområdene og sanddynemarkene være svært uheldig for fuglelivet. Områdene for næringsbebyggelse på vestsiden av veg er også omfattet av denne innsigelsen.

Endringene vil innebære større vekt på funksjonsområder for fugl, med dertil reduserte arealer for mudring og utbygging av næringsarealer.

Svartnes Havn er svært viktig område for en rekke fuglearter, både sjøfuglarter, spurvefugler og våtmarks/vadefugler. Det aller viktigste området ligger nord og sør for utløpet av Storelva. Disse områdene henger tett sammen med myr/ vierkrattområdene på vestsiden av vegen. Strandengene, og spesielt bløtbunn-sområdene er viktige beiteområder for fugl under vår- og høsttrekket samt for enkelte fuglearter vinterstid. Dessuten er disse områdene svært viktig funksjonsområde for fugl fra Hornøya og Reinøya naturreservat.

De viktigste naturverdiene i Svartnesbukta er knyttet til funksjonsområder for trekkende, hekkende og overvintrede arter. Bløtbunnsområdene, deltaområdet utenfor Storelva, strandengene/sanddynemarka samt myr- og vierkrattområder (vestsiden av vegen) i nordlig del av planforslaget er svært viktig for en rekke ulike fuglearter. Et av de aller viktigste områdene for fugl er imidlertid Storelva med det tilhørende deltaområdet/bløtbunnsområder. I følge BirdLife Norge benytter krykkje området regelmessig fra januar til juli, med størst forekomst fra april til juli, hvor gjennomsnittlig observert flokkstørrelse ligger på 500 – 600 individer. Krykkje er i Norsk rødliste for arter 2021 oppført i kategorien sterkt truet (EN). Utbrudd av fugleinfluenza sommeren 2023 medfører at Krykkja nå er enda mer truet.

OSPAR-konvensjonen (Oslo-Paris-konvensjonen) som Norge har ratifisert, har som formål å beskytte og bevare det marine miljøet i Nordøst-Atlanteren. Ifølge art. 2 i vedlegg 5 i konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren (OSPAR), foreligger det en forpliktelse til å beskytte det marine miljøet mot skadelige effekter av menneskelige aktiviteter.

Fuglene er under stort press for tiden, og det er mange faktorer som påvirker fuglebestandene og gjør at mange arter nå har en risiko for å dø ut fra Norge. Derfor har både Statsforvalteren og

kommunene nå et stort ansvar for å ta vare på områder i kommunene som har en viktig økosystemfunksjon for fuglelivet.

Svartnes havn er et område som har en viktig økosystemfunksjon for fuglelivet. Ifølge konsekvensutredningen for naturmangfold er tiltaksområdet i Svartnes-bukta et av de aller mest verdifulle områdene for fugl i hele Varanger.

Vi vurderer at den planlagte utbyggingen av Svartnes Havn vil føre til forringelse- og nedbygging av svært viktige leveområder for fugl. Den vil også føre til nedbygging av en trua naturtype.

Vurdering av innsigelse

Ved vurdering av om innsigelse skal fremmes mot et planforslag, legger Statsforvalteren rundskriv T-2/16 – rev. februar 2021 (*Nasjonale og vesentlig regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*) til grunn.

Innsigelse skal i utgangspunktet brukes der kommunen legger ut arealer til bruk som er i strid med nasjonale og viktige regionale interesser, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for et innsigelsesorgans område. Det må videre foreligge en reell sannsynlighet for negative konsekvenser for nasjonale eller vesentlig regionale verdier. Hvor stor samfunnsnytt er og om det foreligger muligheter for å justere/ endre planforslaget, vil også ha betydning når innsigelse skal vurderes.

Innsigelse skal vurderes når ny foreslått arealbruk i planforslaget vil komme i konflikt med:

1) Verneområder og de verdier som vernet skal ivareta (også når planforslaget ligger utenfor verneområdet)

Hornøya og Reinøya naturreservat ligger ca. 5 km nordøst for Svartnes Havn/plan-område. Vardø kommunen er forvaltningsmyndighet for Hornøya og Reinøya naturreservat (fra 2024), og har også ansvaret for å ivareta verneverdiene i naturreservatet. Hornøya er en av SeaPop's nøkkellokaliteter som er knyttet til det sørlige Barentshavet, og er del av Hornøya og Reinøya naturreservat.

Ifølge konsekvensutredning for naturmangfold er deltaområdet som er dannet av Storelvas munning det mest verdifulle området innenfor havna. Her legger det seg opp store mengder tang og tare, og er dermed det viktigste matfatet for de aller fleste fugleartene. Dette er den klart prefererte ferskvannskilden for noen titalls tusen sjøfugl ute på fuglefjellene på Hornøya og Reinøya naturreservat.

En studie av krykkjenes områdebruk ved hjelp av GPS-sendere i 2010-2011 viste at så godt som alle krykkjene i området regelmessig var innom Svartnes Havn for å drikke, vaske fjærdrakta og raste (*Thierry upubl.*). Telling av fugl viser at det til tider sitter mellom 6 000 – 7 000 krykkjer på sandbankene i deltaområdet. Krykkje har i *Norsk rødliste for arter 2021* fått kategorien sterkt truet (EN). Hvis krykkja mister denne viktige lokaliteten kan det få konsekvenser for artens overlevelse. Utbruddet av fugleinfluensa sommeren 2023, med tusenvis av døde krykkjer, medfører at arten i dag er enda mer truet.

I tillegg er det registrert flere hundretalls gråmåker (sårbar-VU), svartbak, polarmåker, hette-måker (kritisk truet-CR) og fiskemåker (sårbar-VU).

Statsforvalteren mener planforslaget slik det foreligger nå, vil være svært negativt for fuglelivet som holder til i munningsområdet til Storelva/bløtbunnsområdene. Dette henger sammen med at avstanden til foreslåtte næringsarealer lenger sør-, vest- og nord fører til nedbygging av viktige

nærings-/rasteområder for fugl. Den foreslåtte mudringen og etablering av installasjoner i sjø øst for naturområdet i nord kan føre til at bløtbunnsområdet forringes og fugl forstyrres, noe som etter vår vurdering vil føre til at fuglene ikke lenger kan benytte områdene som tidligere.

2) *Truede arter (CR-kritisk truet), EN-sterkt truet og VU-sårbar) og deres leveområde, jf. gjeldende Norsk rødliste for arter*

En rekke arter er registrert i havnebassenget (Svartnes Havn), herunder stellerand (VU-sårbar) og praktærfugl (LC-livskraftig), hvorav sistnevnte gjerne holder til lengre ute i havnebassenget. Av de arktiske endene er også havelle (NT-nær truet) registrert. Stellerendene, som gjerne sitter inne på land og hviler, kan lett bli negativt berørt av planforslaget, ved at store deler av strandområdene på vest-siden av havnebassenget foreslås utbygd til næringsformål m.v.

Bløtbunnsområdene (gruntvannsområder) på vestsiden av havnebassenget har en lengde på ca. 1,1 km (målt langs stranda i nord-/sørlig retning). På fjære sjø avdekkes mudderflater mellom 70 og 100 meter utover. Her legges det opp tang og tare samtidig som området innehar en rekke arter som snegler, børstemarker, muslinger m.fl som er attraktive byttedyr for en rekke fuglearter.

Her er det registrert temmincksniper, polarsnipper, tundrasnipper, myrsnipper, dvergsnipper, sandløpere, brushane m.fl. Også store mengder ender holder til ved Storelvas deltaområde. Som tidligere nevnt utgjør deltaområde ved Storelvas munning et svært viktig funksjonsområde for krykkje, som i hovedsak stammer fra Hornøya og Reinøya naturreservat (sannsynligvis også Vardø by).

Pr. juli 2024 er det registrert 155 ulike fuglearter ved Svartnes, blant det høyeste antallet registrert ved en lokalitet i Finnmark. Hele 55 av disse står oppført på Norsk Rødliste for arter 2021, og av disse er 37 truet (jf. uttalelse fra BirdLife Norge).

Den planlagte utbyggingen av Svartnes Havn, herunder mudring, etablering av installasjoner i sjø og forstyrrelser, vil føre til forringelse- og nedbygging av svært viktige leveområder for fugl.

3) *Truede naturtyper (CR-kritisk truet, EN-sterkt truet og VU-sårbar)*

Det er registrert to områder med naturtypen sanddynemark i den nordvestlige delen av planområdet. Naturtypen sanddynemark har i Norsk rødliste for naturtyper (2018), fått kategorien sårbar (VU). Det er dermed en truet naturtype. Det nordligste området med sanddynemark blir ivaretatt tilstrekkelig ved at området settes av til naturområde med hensynssone. Det sørlige området blir ikke ivaretatt i planforslaget. Utbygging av næringsarealer på vestsiden av vegen kan også påvirke naturtypen sanddynemark gjennom endring av dreneringsforhold i grunnen. Videre utbygging her ut over plangrensene til denne planen vil også kunne føre til betydelig nedbygging av myrområder, som vil være uønsket sett i lys av føringer knyttet til klimagassutslipp.

I tillegg til sanddynemark, er den marine naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen registrert. I Naturbase har den aktuelle naturtypen fått verdien lokalt viktig. Et stort antall arter finnes i bløtbunnsområdene i strandsonen, slik at de utgjør svært viktige beite- og rasteplasser for fugl. Siden en stor andel av sjøfuglene fra Hornøya og Reinøya naturreservat samt fugl fra andre nærliggende områder, benytter dette området til beite- og resting, bør nedbygging sør for Storelva reduseres betydelig for nettopp ta vare på en større del av bløtbunns-områdene.

Merknader

Område FV og VK3

Det er satt av et lite friluftsområde i den nordlige delen av planområdet som har betegnelsen FV (nord for moloen). Siden dette området ligger like nord for formålene Naturområde (sanddynemark) og Naturområde i sjø og vassdrag (bløtbunnsområder), vil tilrettelegging for friluftsliv kunne føre til økt aktivitet og forstyrrelse av fuglelivet. For å unngå dette, foreslår Statsforvalteren at dette formålsområdet endres til Naturområde i sjø og vassdrag/bevaring naturmiljø. På tilsvarende måte mener vi at en mindre del av VK3 (øst for FV) også bør få formålet NSV (naturområde i sjø og vassdrag).

Område LNFR

Nord for formålsområde NÆ3 og vest for vegen er det satt av et område til LNFR/H560 (landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift)/H560 (bevaring naturmiljø). For å ta bedre hensyn til det rike fuglelivet på strandengene, sanddynemarkene og bløtbunnsområdene i nærheten av Storelva, bør formålet LNFR/H560 endres til GN/H560 (naturområde-bevaring miljø).

Planbestemmelsene

Pkt. 1

Detaljreguleringsplanen for Svartnes Havn skal legge til rette for etablering næringsareal for utbygging av fiskeri- og servicerelaterte virksomheter. Under pkt. 1 i forslag til reguleringsbestemmelser står det at planen også skal ivareta kartlagte naturverdier. Her vil jeg foreslå at især/spesielt fuglelivet legges til.

Pkt. 2.2.2

Jf. forskrift om fysiske tiltak i vassdrag av 15. november 2004 nr. 1468.

Pkt. 2.3.2

Støy og lysforurensning bør unngås i naturområdene som ligger i den nordlige delen av planforslaget/vestsiden av havnebassenget.

Pkt. 3.1.1.4 Parkering

Svartnes Havn er et svært viktig område for en rekke fuglearter, også sjeldne arter. Området tiltrekkes av fugleinteresserte både fra inn- og utland. For å unngå uønsket parkering og besøk i- og i nærheten av næringsområdene, bør det legges til rette for parkering/besøk av fugleinteresserte. Et av de viktigste områdene for fugl og fugleinteresserte er land- og sjøarealene sør- og nord for Storelvas utløp. Vi ber om at det ses nærmere på hvordan tilrettelegging og parkering for ornitologisk aktivitet kan løses, jf. Konsekvensutredning for naturmangfold.

Pkt. 4.3.2 Bevaring naturmiljø (H560)

Her står det følgende: «Ved anleggsarbeid eller større inngrep innenfor hensynssonen skal relevant naturfaglig kompetanse benyttes.» Det aktuelle området i nord består av den marine naturtypen bløtbunnsområder i strandsonen. Understreket setning bør strykes. I tillegg kan tas med at også bunn og bunnlevende organismer skal prioriteres og ivaretas særskilt. Det legges til grunn at det ikke skal gjennomføres anleggsarbeid og/eller større inngrep innenfor hensynssonen.

Statsforvalteren ønsker en dialog med Vardø kommune i det videre arbeidet med planen. Vi anmoder kommunen om å endre planene slik at områdets viktige funksjon for fuglelivet blir

oppretholdt. Vi ber kommunen ta kontakt for nærmere avklaringer og drøftinger om hvordan dette viktige naturområdet i kommunen kan ivaretas.

Med hilsen

Toril Feldt (e.f.)
ass. statsforvalter

Hans Kristian Rønningen
leder for planseksjonen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

AVINOR AS	Postboks 150	2061	GARDERMOEN
FINNMARK FYLKESKOMMUNE	Postboks 701	9815	VADSØ
KYSTVERKET	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE) REGION NORD	Capitolgården Kongens gate 52	8514	NARVIK
Statens vegvesen, Region nord	Postboks 1403	8002	BODØ
BIRDLIFE NORGE AVDELING FINNMARK	c/o Randi Blix Sivertsen Melandsgata 12	9601	HAMMERFEST
BIRDLIFE NORGE	Sandgata 30B	7012	TRONDHEIM
Mattilsynet	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL